

Handlingsplan mot våldsbejakande extremism i Hägersten-Liljeholmen

[stockholm.se](https://www.stockholm.se)

Sammanfattning

Stockholms stad beslutade i maj 2016 om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism. En av flera åtgärder i riktlinjerna är att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. I Hägersten-Liljeholmen ingår arbete mot våldsbejakande extremism som ett prioriterat område i den samverkansöverenskommelse som slutits med lokalpolisområde Skärholmen. Arbetet mot våldsbejakande extremism är även integrerat i förvaltningens trygg- och säkerhetsarbete som utgår från Stockholms stads trygghets- och säkerhetsprogram 2018–2021. I Hägersten-Liljeholmens lokala handlingsplan ringas problemområdet våldsbejakande extremism in och förvaltningens beredskap att arbeta mot det beskrivs. Arbetet mot våldsbejakande extremism delas in i förebyggande och förhindrande arbete och följer de anvisningar som finns, såväl inom staden som nationellt. Vår lokala struktur för samverkan redovisas samt organisationens behov av utbildning/kompetensutveckling, och samarbete för ett effektivt resursutnyttjande.

Personal från stadsdelsförvaltningen har deltagit i Stockholms stads utbildning och följer den stadsövergripande utbildningsplan som finns mot våldsbejakande extremism.

En arbetsgrupp i stadsdelsområdet är tillsatt för att följa upp och implementera centralt framtagna rutiner mot våldsbejakande extremism och förvaltningens handlingsplan.

I slutet av handlingsplanen återfinns en sammanställning av angivna befintliga aktiviteter/åtgärder.

Handlingsplanen har reviderats i april 2018 och följs upp inom ramen för ordinarie budgetarbete och samverkansöverenskommelsen med lokalpolisen.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Definitioner	5
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige	6
Handlingsplan	9
Lokal lägesbild	11
Förebyggande arbete	12
Förhindrande arbete	14
Uppföljning	17
Samverkan kring individer i risk att radikaliserings.....	17
Aktivitets/åtgärdslista	18

Inledning

I en demokrati har alla rätt att uttrycka sina politiska åsikter, även sådana som kan uppfattas som obekväma. Politiska handlingar som står i strid med demokratins grundläggande spelregler kan dock aldrig accepteras. Det är därför viktigt att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.¹ Utövande av våldsbejakande extremism är en form av kriminalitet som utöver lidandet för de direkt drabbade, skapar rädsla och otrygghet i samhället i stort. I det brottsförebyggande arbetet är motverkandet av våldsbejakande extremism högt prioriterat.

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och försvåra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.² I enlighet med dessa inrättades en central samordnare för att koordinera stadens arbete. Den centrala samordnaren är placerad på stadsledningskontoret, avdelningen för välfärdsutveckling. Utöver den centrala samordnaren finns även samordnare i alla stadsdelsförvaltningar samt i social-, utbildnings-, idrotts-, kultur- och arbetsmarknadsförvaltningen.

En av flera åtgärder som beskrivs i riktlinjerna är att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner.

I Hägersten-Liljeholmen ingår uppdraget att skriva och revidera en handlingsplan mot våldsbejakande extremism i åtgärdsplanen som är knuten till den samverkansöverenskommelse som slöts med lokalpolisområde Skärholmen 2017.³

Definitioner

Våldsbejakande extremism definieras som ideologier, rörelser och miljöer som bejakar och legitimerar våld som medel för att förverkliga extrema ideologiska åsikter och idéer.⁴ Dessa rörelser accepterar inte en demokratisk samhällsordning. Våldsbejakande extremism kan ta sig skilda uttryck, från att trakassera, hota eller skada andra människor till att på olika sätt stödja, planera eller uppmana andra att utföra ideologiskt motiverade våldshandlingar och terrorism.

Begrepp som används kring våldsbejakande extremism presenteras nedan.

¹ Kommittédirektiv 2014:103 En nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism

² Riktlinjer avseende stadens arbete mot våldsbejakande extremism, dnr 155-943/2015

³ Samverkansöverenskommelse Hägersten-Liljeholmen Mellan Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning och lokalpolisområde Skärholmen Dnr:62-2017-1.2.5

⁴ Regeringens skrivelse, Åtgärder för att göra samhället mer motståndskraftigt mot våldsbejakande extremism (2014/15:144).

Våldsbejakande – handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Extremism – rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning. Den grundläggande politiska normen, där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas genom politiken och uppnås genom demokratiska processer, accepteras inte. Extremism används också för att beskriva företeelser där individer använder extrema metoder för att förändra samhället i önskad riktning.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak. De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med Säkerhetspolisens definition, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande religiösa extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av olika ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk.⁵

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.⁶

Enligt Säkerhetspolisens bedömning har den autonoma miljöns förmåga minskat de senaste åren. Detta till trots bildades under 2017 ett nytt nordiskt autonomt nätverk. Detta nätverk kan i förlängningen lägga grunden för ytterligare organisering.⁷ Utöver opinionsbildande yttringar och aktiviteter använder individer med

⁵ Säkerhetspolisen 2017 s.30-1

⁶ Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser*

⁷ Säkerhetspolisen 2017 s.34

koppling till den autonoma miljön också systematiskt och regelbundet våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁸

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelat i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram. Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön).

Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.⁹

Enligt Säkerhetspolisen har aktiviteten i vit makt-miljön ökat gradvis i Sverige under flera år. Aktiviteterna är främst av opinionsbildande karaktär på offentlig plats. Vid sidan om de opinionsbildande aktiviteterna använder individer inom vit makt-miljön regelbundet och systematiskt våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag, sitt arbete och uttrycka sina åsikter.¹⁰

Våldsbejakande islamistisk extremism

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspireras övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor.

⁸ Säkerhetspolisen 2017 s.63

⁹ Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser*

¹⁰ Säkerhetspolisen 2017 s. 63

Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. De västerländska demokratiska styrelseidealerna, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister.

I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder har IS skickligt profiterat på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda i sociala medier attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen.

IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har tillgång till. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatpersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sätt inspirerats av dess upprop och ideologi.¹¹

Säkerhetspolisen bedömer att ensamagerande gärningsmän med våldsbejakande islamistiska ideologier i dagsläget utgör det största hotet.¹² Antalet personer som attraheras av det ideologiska budskapet bedöms ha ökat under de senaste åren¹³ och Sverige anses vara ett legitimt men inte prioriterat mål för internationella terrororganisationer.¹⁴

¹¹ Försvarshögskolan 2017-06-28

¹² Säkerhetspolisen 2017 s.46

¹³ Säkerhetspolisen 2017 s.34, 63

¹⁴ Säkerhetspolisen 2017 s. 46

Handlingsplan

Stockholms stad har tagit fram riktlinjer och rutiner i arbetet mot våldsbejakande extremism som finns att läsa på Stockholms stads hemsida. För medarbetare i staden så finns utförlig information på intranätet. I arbetet mot våldsbejakande extremism har Stockholms stad tagit fram rutiner vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism.

Där framgår att den övergripande inriktning som ska känneteckna stadens agerande för att motverka våldsbejakande extremism är:

- Det demokratiska samhället ska värnas
- Arbetet ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet
- En stad som håller samman ska minska extremismens grogrund
- Kunskapen om våldsbejakande extremism ska öka i staden
- Stärkt central samordning och ökad lokal samverkan
- Samverkan med civilsamhället ska utvecklas ²⁵

²⁵ Riktlinjer avseende stadens arbete mot våldsbejakande extremism April 2016

Samtidigt är det nödvändigt med förebyggande åtgärder på lokal nivå eftersom det är där som olika våldsbejakande extremistgrupper verkar. I den kommunala verksamheten behöver kunskapen öka i dessa frågor för att kunna möta de problem och utmaningar som skapas av våldsbejakande extremistiska grupper och för att aktivt verka för demokratiska värderingar och alla människors lika värde och rättigheter.

Arbetet mot våldsbejakande extremism i Hägersten-Liljeholmen löper parallellt och integreras i delar av förvaltningens arbete med Stockholms stads trygg- och säkerhetsprogram 2018-2021. För att det brottsförebyggande arbetet ska vara effektivt och framgångsrikt krävs att samtliga relevanta aktörer på lokal nivå samverkar i och bidrar till framtagande av problembilder och genomförande av åtgärder. På så sätt skapas förutsättningar för att arbeta tillsammans målinriktat och utifrån ett helhetsperspektiv. Den lokala handlingsplanen syftar till att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå.

Handlingsplaner mot våldsbejakande extremism tas, utöver stadsdelsnämnderna, även fram av vissa av stadens facknämnder så som arbetsmarknads-, idrotts-, kultur-, social- och utbildningsnämnden.

Stadsdelsförvaltningen har idag i sitt ordinarie arbete en struktur för samverkan som fungerar bra att tillämpa också på våldsbejakande extremism. En arbetsgrupp med nyckelpersoner från olika verksamhetsområden har tillsatts. Gruppen leds av stadsdelsförvaltningens preventionssamordnare och arbetet kopplas till stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetsgruppen verkar för att följa upp och implementera både centralt framtagna rutiner och den lokala handlingsplanen. En åtgärdsplan som beskriver vilka insatser som ska göras tas fram. Där ingår även en plan för insatser på individnivå, som ska utformas utifrån kunskap om den enskildes situation och problematik.

Lokal lägesbild

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd tar fram en lokal lägesbild kring våldsbejakande extremism tillsammans med Skärholmens lokalpolis. Lägesbilden tas fram och uppdateras genom samverkan med lokala aktörer och inhämtning av uppgifter om olika incidenter

som är värda att uppmärksamma. Det kan röra sig om klotter eller personer som uttrycker sig på ett utmärkande sätt. Informationen hämtas från MTR, Sisab, trafikkontoret, grundskolor och gymnasieskolor samt ett antal chefer och nyckelpersoner på enhetsnivå inom social omsorg, förskola, samhällsplanering, äldreomsorg och församlingar i stadsdelsområdet.

Inga orosanmälningar har inkommit till förvaltningen och den lokala polisen har ingen kännedom om brott eller individer med koppling till våldsbejakande extremism i stadsdelsområdet. Sammanlagt fem händelser som är förknippade med våldsbejakande extremism har rapporterats in till stadsdelsförvaltningen. Fyra händelser är förknippade med högextremism, två fall i form av klotter och två fall där peson uttryckt högerextrema åsikter. Den femte händelsen som rapporterats är en person som uttryckt religiöst våldsbejakande extremistiska åsikter.

Två skolor rapporterar enstaka händelser av våldsbejakande högerextremistiskt klotter och personer som uttryckt sådana åsikter.

MTR, Sisab och trafikkontoret har rapporterat in den del klotter som nästan uteslutande är högerextremt. I övrigt har inga incidenter förekommit.

Förvaltningens handlingsplan, när det gäller förebyggande och förhindrande aktiviteter, ligger i linje med den problembild som den lokala lägesbilden uppvisar. Däremot är kännedomen om stadens riktlinjer och den lokala handlingsplanen mot våldsbejakande extremism låg och behöver ökas. Det är vidare viktigt att löpande informera och påminna om vikten av att alla verksamheter rapporterar in skadegörelse såsom klotter och klistermärken med extremistiska budskap i incidentrapporteringssystemet. För att öka kännedomen och sprida information om riktlinjer och lokal handlingsplan ska en plan för implementering tas fram av förvaltningens samordnare.

Hägersten-Liljeholmen ska följa den stadsövergripande utbildningsplanen mot våldsbejakande extremism och aktiviteterna i den lokala handlingsplanen syftar till att öka kunskap och kännedomen hos medarbetarna i stadsdelsområdet om våldsbejakande extremism.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten i demokratifrågor, samt att bedriva ett förebyggande arbete mot utanförskap, våld och annan kriminalitet. Hur normer kring kriminalitet och en våldsbejakande mansroll skapas och kan förändras är viktigt i detta. Insatserna handlar inte specifikt om radikaliserings och extremism, utan är generellt förebyggande och

bedrivs redan i stadsdelarna – i förskolor och skolor, på mötesplatser för unga, inom socialtjänsten samt genom det arbete ideella organisationer utför.

Frågan om vad det är som gör att våldsbejakande extremistiska grupper växer fram i ett samhälle är mycket komplex. Generellt rör det sig alltid om samverkande faktorer. Inget enskilt förhållande kan tillskrivas skulden för att extremistmiljöer växer fram. En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och arbete eller sysselsättning. Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism ska vila på att det finns god tillit, jämlikhet och delaktighet.

Att främja demokratin innebär t.ex. att verka för ett inkluderande samhälle där ingen känner sig utanför. Det kan handla om att motverka korruption och jäv eller att säkerställa den offentliga verksamhetens opartiskhet för att skapa tillit i samhället. Det kan också handla om undervisning i medie- och informationskunskap riktad mot barn och unga eller förebygga diskriminering och rasism.

Exempel på förebyggande arbete som finns inom stadsdelsförvaltningen i dagsläget;

Universellt förebyggande arbete

Insatser som inte tar hänsyn till skillnader mellan hög- och lågriskgrupper utan riktas till alla.

Demokratifrämjande arbete

- Jämställdhet och mänskliga rättigheter, barnperspektiv, genomsyrar alla verksamheter i stadsdelsförvaltningen.
- Arbete med jämställdhet och normkritik i förskolan
- Förskolans arbete med likabehandlingsplaner och värdegrund
- Föräldrastöd i form av föräldrarådgivare och föräldrastödskurser (ABC och Komet).
- Erbjuder feriearbete till ungdomar
- Arbetet som genomförs av förskolor, fritidsverksamheter, fältassistenter, ungdomsmottagning m.fl. för ökad delaktighet, inkludering och empowerment/egen kraft
- Fortsatt satsning på lokalt demokratiarbete och ungas möjlighet till inflytande
- Fortsatt arbete för högt valdeltagande
- Utnyttja preventionspotentialen i all linjeverksamhet så att riskfaktorer minskas och skyddsfaktorer stärks.
- Stärka invånarnas kontakt med lokala politiker

Selektivt förebyggande arbete

Insatser riktade till grupper som är särskilt utsatta för en eller flera riskfaktorer. Det är gruppen som identifieras som utsatt.

- Utbilda personal i relationsvåld och hedersrelaterat våld
- Motverka inträde i extremistiska miljöer via att föra diskussioner om demokrati m.m. när extrema åsikter framförs.
- Stödja ungdomar att klara av grundskolan med fullständiga betyg
- Gruppverksamhet med unga på deras fritid
- Grupp med vårdnadshavare till unga i riskzon för antisocialt beteende

Indikerat förebyggande arbete

Insatser riktade till individer i riskzon. Motverka inträde i extremistiska miljöer genom

- Individuellt stöd
- Stödja ungdomar att klara av grundskolan med fullständiga betyg
- Anhörigstöd
- Försörjningsstöd
- Ungdomsmottagning
- Vuxenenhet

Det finns även material som verksamheterna kan använda inom detta område från nationella samordnaren kring våldsbejakande extremism.

Metodmaterial och stöd

<http://www.samordnarenmotextremism.se/kunskap/metodmaterial-och-stod/>

Samtalskompassen

<http://www.samordnarenmotextremism.se/kunskap/samtalskompassen-2/>

Förhindrande arbete

En grund i stadsdelsnämnden är att demokratiska principer råder i nämndens verksamheter eller det nämnden finansierar.

Det förhindrande arbetet är de insatser och åtgärder som riktas mot personer eller grupper som håller på att hamna i, eller befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer.

Uthyrning av stadsdelsförvaltningens lokaler

Förvaltningen samverkar med övriga förvaltningar i Stockholms stad och följer givna riktlinjer. För att beviljas hyra av lokal ska förvaltningen försäkra sig om att föreningar och/eller enskild inte har några kopplingar till extrema miljöer. Förvaltningen begär in stadgar, verksamhetsplan, uppgifter om ekonomi och uppgifter från skattemyndigheten samt eventuellt program. Förvaltningen kommer att fortsätta att se över hanteringen av uthyrning av lokaler för att ytterligare skärpa säkerheten.

Föreningsbidrag/arrangörstöd

Vid beviljande av föreningsbidrag/arrangörstöd ska förvaltningen försäkra sig om att föreningen är uppbyggd och fungera enligt demokratiska principer. I stadgarna ska det framgå att alla som instämmer i föreningens målsättningar äger rätt till medlemskap. Ingen diskriminering på grund av kön, religiösa, politiska, etniska eller sexuella skäl får förekomma i föreningens verksamhet. Ingen får nekans inträde i föreningen på grund av ovanstående skäl. Föreningar som uppmuntrar till, eller stöder, våldsbejakande extremism ska tas ifrån allt stöd i den mån de har sådant.

Situationell prevention

Klotter som observeras i området ska anmälas via Tyck till appen eller felanmälan. Trafikkontoret har en 24 timmarsregel när det gäller skadegörelse med extremistiskt budskap. Stadsdelsförvaltningen ska bidra till att sprida information om Tyck till-appen för att öka möjligheten att anmäla klotter och skadegörelse. Andra vägar att göra felanmälan till synpunktsportalen är via telefon på 08 651 00 00 eller via hemsidan <http://www.stockholm.se/TrafikStadsplanering/Felanmalan-och-synpunkter/> Tyck till-appen hittas på: <http://www.stockholm.se/tycktillapp>

Insatser inom socialtjänsten

Det finns idag inga specifika stödinsatser för individer som befinner sig i riskzon för att utöva våldsbejakande extremism eller för deras familjemedlemmar. Socialtjänsten ansvarar för skydd och stöd enligt socialtjänstlagen och beviljar insatser enligt lagen och utifrån en individuell bedömning. Information om stöd till socialtjänsten finns på socialstyrelsens hemsida.

Uppmärksamma och anmäla försök till otillåten påverkan¹⁶ av politiker och tjänstemän

Att uppmärksamma och anmäla försök till otillåten påverkan av politiker och tjänstemän är ett viktigt uppdrag som stadsdelsförvaltningen behöver arbeta vidare med under 2018.

Vid oro

Vid oro för att person dras till en våldsamt, extrem rörelse eller ideologi kontakta Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning enheten för försörjningsstöd, Mottagningsgruppens beredskapstelefon 08-508 22 605.

Stöd och råd till yrkesverksamma 08 527 44 290

Center mot våldsbejakande extremism (CVE) erbjuder på telefonnummer 08 527 44 290 stöd till yrkesverksamma, främst i kommuner och myndigheter på lokal nivå, som behöver stöd i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

Avhopparverksamhet

I Stockholms stad ska socialtjänsten ha förmåga och förutsättning att underlätta för dem som vill lämna en våldsbejakande miljö och åtgärder ska kunna vidtas skyndsamt. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna extremistiska miljöer, bedöms utifrån motsvarande kriterier som idag används för att ge stöd till individer som vill lämna grov brottslig verksamhet.

Förvaltningens socialtjänst ger behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt socialtjänstlagen och lagen om vård av unga (LVU) och erbjuda råd och stöd.

Genom samarbete med andra stadsdelsförvaltningar finns även tillgång sociala insatsgrupper för 18-29 år. Dessa riktar sig till flickor och pojkar, kvinnor och män, som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil. Inom ramen för detta arbete finns även möjlighet att ta emot personer som vill lämna extremistmiljöer. En förutsättning för att ge stöd till personer som fyllt 18 år är att de har en egen vilja till förändring.

Avhoppare som är i behov av skydd för att de är utsatta för allvarligt hot kan få hjälp av Socialförvaltningen, enheten för hemlösa.

¹⁶ Begreppet otillåten påverkan innefattar en rad olika handlingar som syftar till att påverka tjänstemän i deras myndighetsutövning. Otillåten påverkan är ett samlingsnamn för trakasserier, hot, våld och korruption. Motverka otillåten påverkan BRÅ 2009

Anhörigstöd

Om socialtjänsten får kunskap om anhöriga eller närstående till personer som är involverade i våldsbejakande extremism ska anhörigstöd erbjudas. Det anhörigstöd som för närvarande finns inom förvaltningens verksamheter är inte anpassat för målgruppen. Det befintliga stödet riktar sig till anhöriga till barn och unga, personer med funktionsvariationer, med alkohol- eller narkotikamissbruk.

Under 2018 behöver förvaltningen även fortsättningsvis undersöka hur ett stöd till anhöriga utifrån våldsbejakande extremism-perspektiv på bästa sätt kan organiseras och att personal som ska stötta anhöriga får relevant kompetensutveckling för uppdraget.

Kompetenshöjande åtgärder/insatser

Behovet av kunskapshöjande åtgärder är fortsatt stort. Som ett led i det stadsövergripande stödet beslutade juridiska avdelningen, i slutet av januari 2018, en rättspromemoria som belyser juridiska förutsättningar för delar av kommunens arbete och stadens vägledning för arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att lanseras under våren 2018.

Det finns en stadsövergripande utbildningsplan för området våldsbejakande extremism. Under hösten 2017 genomfördes en grundläggande utbildning där ca 1700 medarbetare i Stockholms stad deltog. Grundutbildning kommer genomföras igen under hösten 2018. Med början i april 2018 kommer fördjupningsutbildningar genomföras riktade till prioriterade verksamheter såsom socialtjänstens mottagningsenheter, arbetsmarknadsförvaltningens uppsökare, utbildningsförvaltningens rektorer, lärare m.fl. Fördjupningsutbildningarna planeras i samverkan mellan den centrala samordnaren och respektive förvaltning. Förvaltningarna säkerställer att relevant personal deltar i de stadsövergripande utbildningar som anordnas.

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida. På sidan finns en presentation som innehåller grundläggande information om våldsbejakande extremism, symboler, lokalt och nationellt stödmaterial, rapporter, boktips och poddar för ytterligare kunskapsinhämtning, filmade föreläsningar m.m. Därutöver anordnas, med början 2018, kunskapshöjande föreläsningar på området. Dessa är öppna för stadens alla medarbetare. I februari föreläste Försvarshögskolan och i maj föreläser FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut. Föreläsare för

hösten är ännu inte bestämt. Dessa föreläsningar filmas och läggs på intranätssidan för att tillgängliggöras för så stor del av stadens medarbetare som möjligt.

Uppföljning

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika forum, exempelvis inom ramen för samverkan med lokalpolisen. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertialrapport 1 2019. I revideringen ska status på föregående års vidtagna åtgärder framgå. För att tydliggöra uppföljningsbara mål kopplat till riktlinjerna och för att på ett bättre sätt kunna stödja nämnderna i uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt bedrivs ett utvecklingsarbete stadsövergripande i samverkan med Försvarshögskolan.

Samverkan kring individer i risk att radikaliserings

I stadens verksamheter möter medarbetare individer i riskzon för destruktiva livsmiljöer och utanförskap, exempelvis kriminalitet och radikaliserings. Det finns ett behov av att utveckla arbetssätt och metoder för att fånga upp och motverka att individer radikaliserars. Särskilt viktig i detta arbete är samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har ett flödesschema tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat något som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Socialtjänsten har enligt lagstiftning det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det finns dock inga lagar som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som exempelvis återvänt från krig eller rör sig i miljöer med våldsbejakande extremism.

Om en person vill ha stöd kan socialtjänsten erbjuda insatser. Alla ärenden utgår ifrån individens behov, vilket säkerställer att rätt stöd ges utifrån varje enskild individs förutsättningar. Om individen

samtycker till att information delas mellan myndigheter och aktörer kan stödet erbjudas inom ramen för t.ex. sociala insatsgrupper. I en social insatsgrupp ingår representanter från olika myndigheter och aktörer. Här kan också företrädare för trossamfund, idrottstränare och andra representanter från civilsamhället ingå, allt utifrån den enskildes behov. Socialtjänst och polis ingår alltid.

I Hägersten-Liljeholmen är samverkan mot våldsbejakande extremism inkluderad som en stående punkt i den befintliga lokala samverkansstrukturen med lokala brottsförebyggande rådet och dess undergrupper, som de kring barn och ungdomar mellan skola, socialtjänst, polis, fritid, fält och förskola. Stadsdelsförvaltningen deltar även i stadens lokala nätverk och i ett regionalt nätverk för Stockholms län.

Förvaltningen ser ett behov att utveckla samverkan kring vuxna personer på individnivå. För att upprätthålla en kompetens runt ett troligen sällsynt förekommande problemområde kan samverkan med fördel ske mellan olika förvaltningar.

Aktivitets/åtgärdslista

Genomförda aktiviteter

- Bildat arbetsgrupp mot våldsbejakande extremism som har två samverkansmöten per termin.
- Information om arbetet mot våldsbejakande extremism och uppdaterad lägesbild som stående punkt på alla samverkansmöten.
- Medarbetare från stadsdelsområdet har deltagit i grundutbildning mot våldsbejakande extremism, socialförvaltningens utbildning om socialtjänstens arbete mot våldsbejakande extremism samt närvarat vid föreläsningen Svenska terrorister.
- Kopplat handlingsplanen mot våldsbejakande extremism till förvaltningens arbete med Stockholms stads trygg- och säkerhetsprogram 2018-2021.
- Stärkt kontrollen av uthyrning av lokaler och föreningsbidrag/aktivitetsstöd.

Nedan följer en sammanställning av ovan angivna befintliga aktiviteter/åtgärder.

Samordnare

Samordnare för förvaltningens arbete mot våldsbejakande extremism är preventionssamordnaren. Dennes roll är att:

- formulera en plan för implementeringen av rutiner och lokal handlingsplan i arbetet mot våldsbejakande extremism
- leda arbetsgrupp som följer upp och implementerar centralt framtagna rutiner och lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism
- delta i möten med polisen för att ta fram en gemensam aktuell lägesbild
- följa upp lägesbild i lokala samverkansgrupper
- säkerställa informationsdelning till berörda aktörer inom kommunen
- stödja de verksamheter som berörs av frågan i sitt arbete
- utbilda medarbetare, chefer och förtroendevalda
- följa upp arbetet

Konkreta hot

- Konkreta hot ska omgående polisanmälas på 112.

När en person visar tecken på att radikaliseras

- Tecken på våldsbejakande extremism ska alltid rapporteras av den som sett tecken. Denna ska direkt kontakta sin närmsta chef. Är det en person under 18 år bör en orosanmälan till socialtjänsten upprättas omgående.

Klotter/klistermärken med våldsbejakande extremistiskt innehåll

- Anmäl till tyck till-appen, synpunktportalen via stockholm.se eller 08 651 00 00.

Orostelefonen 020 100 200

Lokal kontaktperson i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning nås på enheten för försörjningsstöd, Mottagningsgruppens beredskapstelefon, telefonnummer 08-508 22 605.

Avhopparverksamhet

Socialtjänst ger behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt socialtjänstlagen och lagen om vård av unga (LVU) och erbjuda råd och stöd.

Genom samarbete med andra stadsdelsförvaltningar finns även tillgång sociala insatsgrupper för 18-29 år. Vid alvarligt hot mot avhoppare kan socialförvaltningen, enheten för hemlösa anlitas.

	Åtgärd	Ansvarig	Övriga aktörer	Pågående/ planerat
Organisation	Samordning av involverade aktörer. Formulera plan för implementering. Implementering av lokal handlingsplan och Stockholms stads riktlinjer och rutiner. Arbetsgrupp som följer upp och implementerar centralt framtagna rutiner och lokal handlingsplan mot våldsbejakande extremism. Samverka handlingsplanen mot våldsbejakande extremism med arbetet med Stockholms stads trygg- och säkerhetsprogram.	Preventions-samordnaren	Stadsdelsförvaltning Berörda fackförvaltningar Polis Övriga berörda aktörer	Pågående Juni 2018 Pågående under 2018
Lägesbild	Uppdatering enligt samverkansöverenskommelse mellan stadsdelsförvaltning och lokalpolisområde Skärholmen två gånger i månaden. Uppdatering i lokala samverkansgrupper.	Preventions-samordnaren	Polis Stadsdelsförvaltning Polis Övriga berörda aktörer	Pågående under 2018-2019
Förebyggande	Universellt Arbeta kunskapsbaserat, minska betydelsen av riskfaktorer genom att stärka och tillföra	Verksamhets-ansvariga	Medarbetare inom stadsdelsnämndens verksamhet	Pågående

	skyddsfaktorer Selektivt Identifiera riskgrupper genom analys utifrån riskfaktorer och genom att stärka och tillför skyddsfaktorer Indikerat Orosanmälan unga >18 år	Verksamhetsansvariga Barn och ungdomsenhetens mottagningsgrupp 08-508 22 300	Medarbetare inom stadsdelsnämndens verksamhet	Pågående Pågående
Förhindrande	Konkreta hot polisanmäls på 112 Tips lämnas på 114 14 Kontaktperson för orostelevon Orosanmälan unga >18 år Avhopparverksamhet Anhörigstöd Stöd och råd till yrkesverksamma	Polisen Polisen Försörjningsstöds mottagningsgrupp 08-508 22 605 Barn och ungdoms mottagningsgrupp 08-508 22 300 Avdelningen för social omsorg Avdelningen för social omsorg Center mot våldsbejakan de extremism (CVE)08-527 44 290	Samarbete med andra SDF Socialförvaltningen, Enheten för hemlösa Samarbete med andra SDF	Pågående Pågående Pågående Pågående Under utveckling klart hösten 2018 Under utveckling klart hösten 2018 Pågående
Utbildning	Utbildning av breda grupper av berörd personal	Stockholms stad	Stadsdelsförvaltningen Berörda fackförvaltningar	Pågående under 2018

	Fördjupningsutbildning	Stockholms stad	Stadsdelsförvaltningen Berörda fackförvaltningar	Pågående under 2018
	Intern information /utbildning	Preventions-samordnare och arbetsgrupp	Medarbetare i förvaltningen och övriga aktörer i stadsdelsområdet	Pågående under 2018
Uppföljning	Årligen inom ramen för ordinarie styrning samt i enlighet med samverkansöverenskommelse mellan stadsdelsförvaltning och lokalpolisområde Skärholmen två gånger i månaden. Uppdatering i lokala samverkansgrupper.	Preventions-samordnaren	Polisen Socialförvaltning Polis Övriga berörda aktörer	Pågående 2018-2019 Pågående